

Hur planerar vi för morgondagens resande?

Planindikatorer för hållbart resande

Karolina Isaksson, K2

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

Stora utmaningar att hantera

- Inom EU står transporter för ca 25–30 procent av de klimatpåverkande utsläppen
- I Sverige för omkring 33 procent (avser inrikes trp) eller 47 procent om även utrikes sjöfart och flyg räknas
- Klimatmål, miljökvalitetsmål och transportpolitiska mål tydliggör vikten av att ändra rådande trender
- Det handlar också om livskvalitet (jfr Holmberg m fl 2011)

(Trafikverket 2013)

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

Hållbar mobilitet

...förutsätter ett skifte *bort från* en transport- och stadsplanering som gynnar ohållbara transporter *till en* transport- och stadsplanering som underlättar en övergång till gång, cykel och kollektivtrafik... och som dessutom möjliggör ett *minskat antal resor* och *kortare reslängder* per capita

Banister 2008

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

Jag forskar om förutsättningar för hållbar mobilitet i lokal policy och planering

- Det finns mycket kunskap om hur man *borde* göra
- Ofta finns även ambitiösa mål och ambitioner
- I praktiken präglas ofta arbetet av svårigheter
  - brist på konkreta strategier/operativ förmåga
  - målkonflikter, stigberoenden och makt
- Hållbar mobilitet upplevs ofta vara politiskt svårhanterligt
- Planindikatorer kan vara ett stöd i lokal policy och planering

Bakgrund

Stationssamhälle 3.0

Hur återskapas stationen som centralt nav i ett uppbrutet stadslandskap och ges förutsättning att fungera som katalysator för hållbart resande?

TÄBY

KTH Arkitektur
och samhällsbyggnad

vti

FINDING A BETTER WAY

white

DELEGATIONEN FÖR
HÅLLBARA STÄDER

ARQ

KUNSKAP OCH KOMPETENS

Stockholms läns landsting

”Det urbana stationssamhället” rymmer en stor potential

- Balanserar och kompletterar vanligt förekommande fokus på de stora städerna
- Möjliggör att arbeta kreativt med fysiska och sociala samband
- Stationssamhällen = ofta orter som har en gammal historia som genomsyras av kopplingen till kollektivtrafik
- Stationsnära lägen strategiskt viktiga för hållbart resande
- Det går att påverka resandet genom hur man planerar i stationsnära lägen

Utgångspunkter om planering i stationsnära lägen

- Definitionen av stationsnära läge utgår från en dansk studie (Hartoft-Nielsen, 2002)
- Enligt denna är sannolikheten att välja kollektiva färdmedel framför bil störst för individer som bor och arbetar inom en radie av 600 meter från en station
- Viktigast för att stödja resandet med kollektiva färdmedel är att arbets- och besöksintensiva verksamheter lokaliseras inom 600 (eller möjligen 1000) meters avstånd från en station.

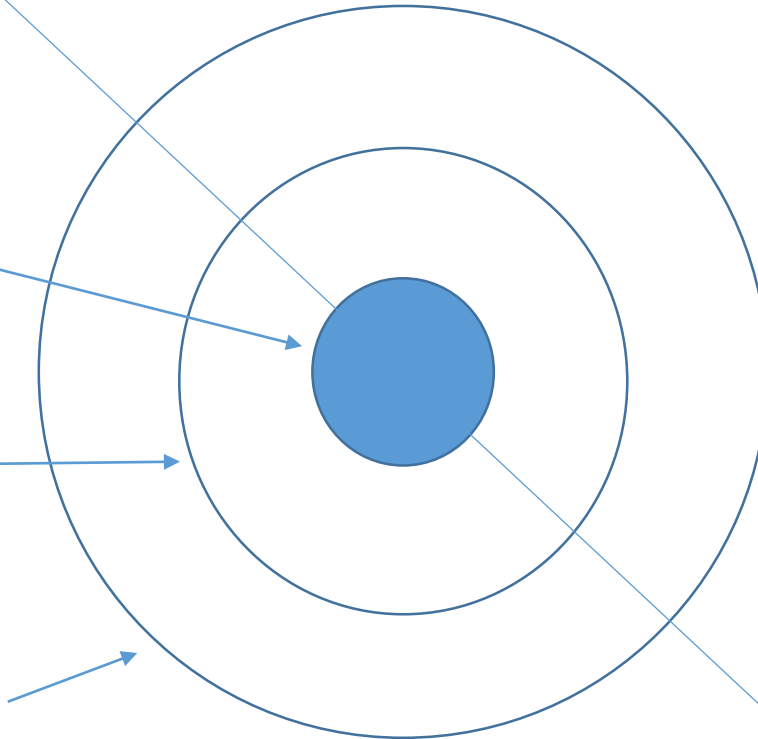

Stationsnärhetsprincipen kan gärna kombineras med principer om funktionsblandning

Tyngdpunkt på service

Tyngdpunkt på arbetsplatser/bostäder

Tyngdpunkt på bostäder

(efter en figur av Elin Henriksson)

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

Planindikatorer – ett strategiskt verktyg för hållbar mobilitet

- Planindikatorer: ett sätt att i förväg analysera det väntade utfallet av en viss plan
- Schylbergs planindikatorer (2008) kan användas som stöd för planering i stationsnära lägen

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

SCHYLBERGS PLANINDIKATORER (2008)

Planindikator	Förklaring
1. Resandeunderlag och urban densitet	T ex antal boende och antal arbetsplatser inom en viss radie.
2. Tillgänglighet till målpunkter	T ex antal målpunkter inom ett visst avstånd samt medelavståndet till viktiga målpunkter.
3. Koppling till stadskärna eller centrum	Faktiskt eller upplevt avstånd till stadskärna/centrum (topografi, överblickbarhet etc spelar också roll).
4. Funktionsstruktur i närområdet	T ex fördelning mellan arbetsplatser, bostäder och service. Vikten av lättorienterade och direkta stråk.
5. Tillgänglighet i gång- och cykelnätverket	Gång- och cykelvägnätets relativa effektivitet.
6. Stationens integrerade läge i staden	Stationens integration i förhållande till andra funktioner och målpunkter, samt förbindelserna dit.

Planindikatorer är ingen exakt vetenskap

- Reduktionism är planindikatorers styrka och svaghet
- Val av färdmedel är ett sammansatt beslut där flera faktorer samspelar
- Det behövs en kombination av kvalitativa och kvantitativa mått för att utveckla relevanta indikatorer
- Planindikatorer bör utgå från generella principer men anpassas till lokala förhållanden och mål
- Process: rumslig ”inventering” av de stationsnära lägena i kombination med målgruppsanalys med framtidsperspektiv

Att planera för både dagens och morgondagens behov

T ex

- Vilka bor på orten idag och vilka är de framtida invånarna?
- Hur ser vardagslivet för dessa ut idag och vad tror vi om framtiden?
- Aktuella trender och tendenser pekar inte alltid åt samma håll!
  - Peak car, ökat intresse för aktiva transporter och en mindre rumsligt utspridd livsstil?
  - Ett lugnare tempo i vardagen...?
  - Ökad upplevelse av stress och tidbrist (jmf Fuehrer 2010)
  - Hur påverkas transportbeslut av politik på andra områden, t e x ökad valfrihet skola, dagis
  - Ökad mobilitet på arbetsmarknaden och krav på att man ska ta ett jobb långt bort?
  - Fritidens komplexitet

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

”Sprickor” i bilregimen

- » ”Peak car”/ ”Peak travel”
- » Generation Y – andra värderingar
- » Predict and provide ersätts av andra ansatser
- » Ökad medvetenhet om knappa resurser

(Geels et al 2012)

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

Behovet av visioner för hållbar mobilitet

A key to the development of sustainable transport futures lies in the conceptualization and definition of different futures

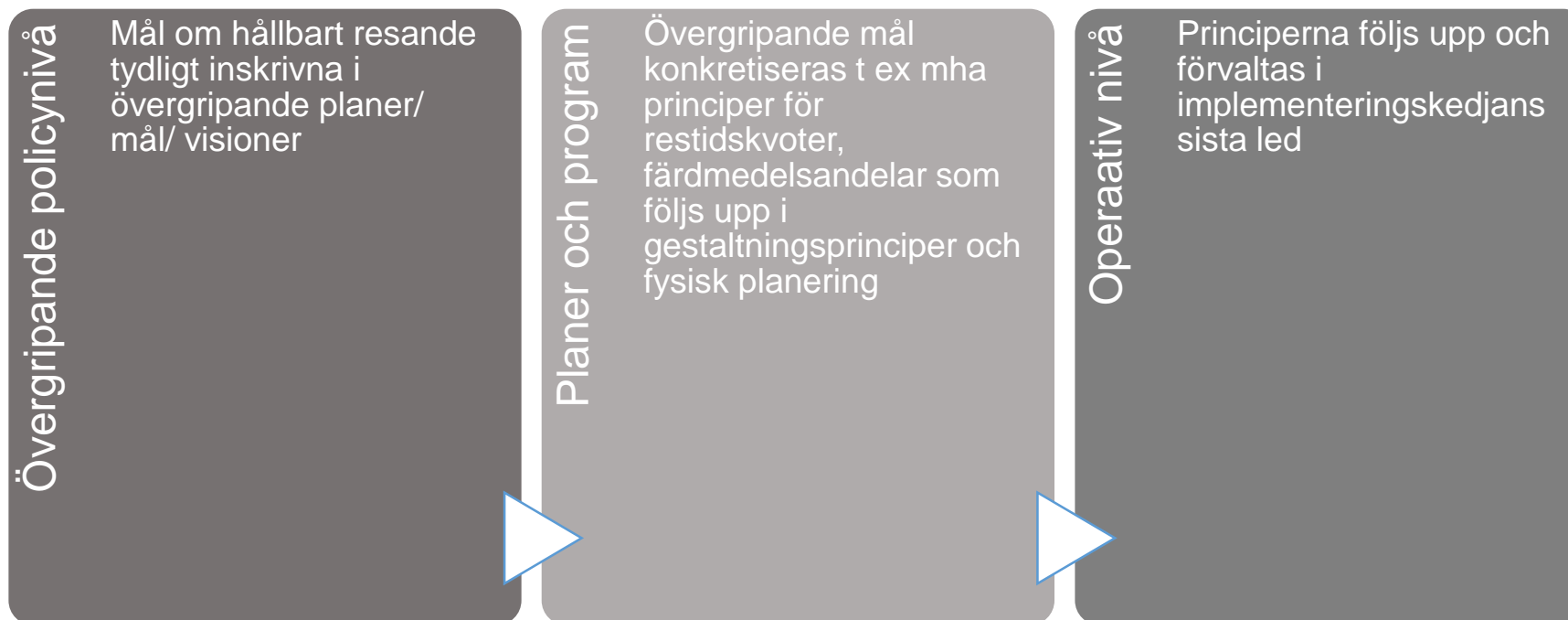
(Tight et al, 2011, p. 1580).

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

En strategisk planeringsprocess

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

Hur gick det i Västra Roslags Näsby??

Principiella rekommendationer som sedan operationaliseras i den kommunala planeringen, t ex

- Säkerställ tillgången till lokal service i det stationsnära läget
- Flytta äldreboendet närmare stationen
- Förstärk knutpunktens potential med genomtänkt placering av busshållplatser, parkering av cykel och bil

- 16 maj 2014

- Lokalisering av förskolor och skolor så att hållbart resande underlättas
- Initiera lokal bilpool för helgärenden?
- Stöd det växande cyklandet i den framtida planeringen
- Trygghet och trivsel, säkra stråk och trivsam stationsmiljö
- Komplettera den fysiska planeringen med mobility management

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK

Tack för uppmärksamheten!

Karolina.isaksson@vti.se

KUNSKAP OCH KOMPETENS
FÖR ATTRAKTIV KOLLEKTIVTRAFIK